

**Avgvstini Barbosæ, V. I. D. Lvsitani, Protonotarii
Apostolici, & sacrae Congregationis Indicis Consultoris,
Nunc Electi Episcopi Vgentini, Tractatus De Canonicis, Et
Dignitatibus, Aliisque ...**

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1658

32 Canonici an, quando, & quomodo teneantur associare, & reducere
Episcopum venientem ad Ecclesiam celebraturum, vel diuina Officia
auditurum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98570)

Felin. n. 6. de testib. Auster. de reprob. testib. n. 1. v. ex qua Siculus, & n. 91. Mascard. concl. 1357. n. 29. Farin. d. q. 60. n. 462.

- 15 Dicitur autem causa spectare ad singulos de Capitulo quando proprietas est Capituli, sed utilitas singulorum; vel quando agitur de prædio & vinea, de cuius fructibus singuli de Capitulo habent suos redditus, & ex quibus viuunt, & aluntur; vel quando agitur de lite, in qua si Capitulum succumberet, certum est in singulos imponendam esse collectam, secus si hoc sit dubium. Ita Farin. d. q. 60. n. 499. 504. 505. & 507.

CAPVT XXXII.

Canonici an quando, & quomodo teneantur associare, & reducere Episcopum venientem ad Ecclesiam celebraturum, vel diuina Officia audienturum?

SVMMARIVM.

- 1 Canonici tenentur in eorum habitu Canonicali accedere ad domum Episcopi, & illum associare ad Ecclesiam celebraturum, vel diuina Officia audienturum cum cappa accedentem, excipientes illum ex aliquo cubiculo Palatii Episcopalis Ecclesia contigui.
- 2 Ceremoniale seruandum circa associationem, & reductionem Episcopi celebraturi in Cathedrali.
- 3 Domus Episcopi quibus passibus debeat distare à Cathedrali, ut Canonici illum ab ea ad Cathedralē associare non teneantur, ostenditur.
- 4 Palatium Episcopi si sit longè distans, debet Episcopus associari per Canonicos ex aliquo loco ad hoc deputato prope Ecclesiam, vel ex Ecclesia ipsius atrio, aut scalis.
- 5 Canonici in eorum habitu Canonicali tenentur associare Episcopum in solemnioribus tantum diebus, quibus cum cappa ad celebrandum solemniter, seu ut diuinis Officiis assistat, accedere voluerit.
- 6 Canonici Diaconi non debent hinc inde assistere Episcopo dum is accedit ad Ecclesiam, nisi quando est paratus cum Pluiali, & Mitra.
- 7 Canonici non tenentur nisi ex voluntate, & urbanitate associare Episcopum, cum in diebus non solemnioribus priuātē sine cappa, vel ex alia causa ad Ecclesiam accedere voluerit.

- 8 Aspersorium cum aqua benedicta Episcopo accedenti ad Ecclesiam debet ministrari à prima Dignitate, vel digniore Canonico.
- 9 Aspersorium porrigendum est Episcopo accedenti ad Ecclesiam Collegiatam ab illius Priore, non autem à prima Dignitate, vel primo Canonico Cathedralis, quatenus ibi adsit.
- 10 Festa solemnia, seu dies solennes, quibus Episcopus potest incedere, seu procedere ad Ecclesiam cum cappa, seu Pluiali sunt qui in cap. 1. & 33. Ceremonialis Episcoporum annumerantur.
- 11 Diebus solemnioribus tenentur Canonici Episcopum associare, & reducere etiam si cappa non utatur, si ea uti non soleat illis diebus.
- 12 Canonici debent associare Episcopum ad Ecclesiam in Dominicis diebus, & aliis festiuitatibus per annum, si id consuetudine fuerit introductum.
- 13 Suffraganeo Episcopo veniente ad Ecclesiam ad celebrandum nomine proprii Episcopi, non tenentur Canonici obuiam ire, nisi usque ad portam Ecclesia.
- 14 Episcopus debet Canonici certam horam sui aduentus ad Ecclesiam tempore congruo statuere, & significare.
- 15 Canonici post signum datum ad Officium inchoandum, etiam non expectato Episcopo, Officium inchoare poterunt.
- 16 Episcopus si ad Ecclesiam descendat post inchoatum Officium, tunc satis est si quatuor, vel quinque Canonici ei obuiam eant, idem si post decantatum Euangelium concio inchoetur, ut num. 17.
- 18 Episcopum si finita concione velit ad domum redire, non debent Canonici deferere Misam, sed tres, vel quatuor Episcopum usque ad portam comitentur.
- 19 Canonici ut Episcopum in reditu finito officio associant sufficit usque extra portam Ecclesia, vel usque ad primum atrium.
- 20 Decisio in causa Elboren. refertur.
- 21 Canonici debent associare Episcopum redeuntē usque ad aulam, unde deduxerunt eum ad Ecclesiam.
- 22 Pallium à palatio in Ecclesiam non conuenit gestare Episcopo, sed debet assumi post contatam Tertiam in sacello Ecclesia ubi paratur Episcopus.
- 23 Legi lis loco de quo in Cærem lib. 2. cap. 31. potest tolerari Laicus clauiferarius, dummodo sit indutus habitu clericali.
- 24 Duci Segorbica, & Cardona an debeantur, & quomodo ceremonia associationis, iurificationis, & pacis per Canonicos Ecclesia Cathedralis Segorbicē. ostenditur.

Tenentur

- 1** **E** NENTVR Canonici in eorum habitu Canonicali accedere ad domum Episcopi, illumque associare ad ecclesiam celebraturum, vel diuina Officia auditurum cum cappa accedentem, & finito Officio illum in reditu associare. Sic statuit Cæremoniale Episcoporum. cap. 1. §. ibi. *Cum Episcopus rei diuina peragenda causa ad Ecclesiam venturus erit, siue ipsemet celebraturus sit, siue alter, debent Canonici omnes in eorum ecclesiastico, & Canonicali habitu appropinquante hora ad illum accedere, eundemque cappa indutum ex ea aula siue camera, quam ad hoc destinauerit, ad Ecclesiam progredientem comitari, & deducere, &c. & paulò inferius. In redeundo idem ordo seruetur. Et ita Sacra Rituum Congregat. in vna Ragusina 8. Maij 1617. & in alia Taruafin. 19. Ianuarij 1619. non ex vrbani- tate, sed ex debito, vt in Salamantina decimo sexto Iulij 1605. Excipientes scilicet illum ex aliquo cubiculo Palatij Episcopalis Ecclesiæ contigui; in reassociatione verò eiusdem ab Ecclesia saltem vsque ad portam*
- 2** Ecclesiæ, circa quod † seruandum est Cæremoniale lib. 2. cap. 1. Ita eadem Sacra Congregat. in Elboren. & Ofcen. 16. Maij 1601. & in Cremen. 28. Septembris 1602. & in Placentina provincie Compostellana 4. Iulij 1615. in 6. dub. Machado en su perfetto Confessor lib. 4. part. 4.
- 3** tract. 2. docum. 3. num. 6. † Etiam si domus non sit contigua Ecclesiæ, dummodo non multū distet, vt in Colimbrien. 6. Iulij 1602. & in dict. Ofcen. & etiam si distet per spatium 60. passuum, qui habentur pro modico spatio in Theatina 14. Decembris 1602. Tisernaten. 5. Iulij 1603. & etiam si distet per spatium 110. passuum, vt in Eluen. 10. Ianuarij 1604. & per spatium 160. passuum, vt in Tarracinen.
- 4** 20. Augusti 1622. † Si verò Palatium sit longè distans, debet associari ex aliquo loco ad hoc deputato propè Ecclesiam, vel in Ecclesiæ ipsius atrio, aut scalis, vt in d. Ofcen. 16. Maij 1601. & ad hunc locum se remittit Machado d. docum. 3. n. 7.
- 5** Sed non quoties Episcopus ad Ecclesiam accedit Canonici in eorum habitu Canonicali eum ex suo Palatio associare tenentur, & reducere, sed in solemnioribus tantum diebus, quibus cum cappa ad celebrandum solemniter, seu vt diuinis Officiis assistat, accedere voluerit. Ita ead. S. Congr. in vna Perusina 20. Nouembris 1601. & in dict. Placenti-
- 6** na in 1. dub. Et Canonici Diaconi non debent hinc inde assistere Episcopo, dum accedit ad Ecclesiam, nisi quando est paratus cum Plu- niali, & Mitra, eadem Sacra Congreg. in Aesi- na 30. Augusti 1602. Sacra Congr. Concil. in vna Abulen. censuit dignitates, & Portionarios aequè ac Canonicos debere Episcopum associare, vt in collectione Gallemart in Concilium Tri-

dentinum sess. 24. cap. 12. de reformat. num. 44. vers. Illustrissimi.

In cæteris vero diebus, quibus Episcopus priuatè sine cappa, vel ex alia causa ad Eccle- siam accedere voluerit, non tenentur Cano- nici nisi ex voluntate, & vrbani- tate hæc ob- sequia ei præstare, & satis est si aliqui ex Di- gnitatibus, & Canonicis ad ostium Ecclesiæ occurrant, qui dignior asperforium cum aqua benedicta ministrare debet, & abeuntem si- militer vsque ad ostium comitentur. Ita ead- dem Sac. Congreg. in Perusina 20. Decemb. 1601. Brundusina 2. Martij 1602. Asculana 16. De- cembris 1606. Ripana 24. Octobris 1604. & 30. Ianuarij 1610. Sarzanen. 12. Martij 1618. Taruafina 19. Ianuarij 1619. Liman. in In- diis 26. Maij 1621. & nouissime in Lunen. Sarzanen. 3. Martij 1633. vbi expresse tenet Episcopum venientem ad Ecclesiam dum non recitantur Horæ, omnes in Ecclesia, & choro præsentem teneri obuiam ire, & exci- pere.

Semper enim asperforium cum aqua bene- dicta Episcopo accedenti ad Ecclesiam debet ministrari à prima Dignitate, vel digniore Canonico, ead. Sac. Cong. in Salamantina 16. Iulij 1605. & Sarzanen. 12. Martij 1612. † Ac- cedenti verò ad Ecclesiam Collegiatam por- rigendum est à prima Dignitate, vel primo Canonico Cathedralis, quatenus ibi adsit, vt in Camarin. 15. Martij 1618. in resp. ad 2. dub.

Quæ autem intelligantur festa solemnia, quibus Episcopus potest incedere, seu proce- dere ad Ecclesiam cum cappa, seu Pluuiiali, refert Cæremoniale lib. 2. cap. 1. & 34. ad quod recurrendum esse in hac parte censuit eadem Sac. Cong. in vna Lamacen. 17. Martij 1607. Et dies solennes ad effectum de quo agitur, esse illos omnes, qui in c. 1. & 25. Cæremonia- lis Episcoporum, connumerantur, ex quibus statuitur † Episcopum posse ad libitum vel celebrare, vel Diuinis assistere, vt dicit ea- dem Sacra Congregat. in vna Terracinen. 18. Martij 1623. nouissime eadem Sac. Congreg. Rit. declarauit sub die 1. Decembris 1632. in- herendo alteri resolutioni sub die 17. Nouembris 1607. festiuitates solennes per annum esse fe- stum Paschatis, Resurrectionis D. N. Iesu Chri- sti, feriam quintam in Cena Domini, festum As- censionis D. N. festum Pentecostes, festum Sa- ctorum Apostolorum Petri & Pauli, festum As- sumptionis B. Mariæ, festum omnium Sancto- rum, festum Natiuitatis, & festum Epiphaniæ & his diebus tenentur etiam Episcopum asso- ciare, & reducere, etiam si cappa non vtatur, quando pro loci, aut provincie consuetudi- ne, aut aliàs cappa vti non solet, aut eius lo- co alium habitum ferre consuevit, vt in El- boren. 8. Martij 1600.

Vbi tamen est consuetudo quòd quoties Episcopus

Episcopus cum cappa accedit ad Ecclesiam ut celebret, vel diuinis officiis assistat, etiam in Dominicis diebus, & aliis festiuitatibus per annum, semper illum Canonici à cubiculo, seu à camera deputata associant ad Ecclesiam, & in reditu finito Officio vsque ad portam Palatii, illa seruanda est, sicut censuit eadem Sacra Congregatio Rituum in Ripana 30. Ianuarij 1610. & quæ hucusque diximus de Canonici, intelliguntur de Dignitatibus, licet Cæremoniale tantum Canonicos exprimat, ex eadem Sacra Congregatione in Perusina 21. Augusti 1601.

13 Episcopo autem Suffraganeo venienti ad Ecclesiam ad celebrandum nomine Episcopi proprii, non tenentur Canonici obuiam ire vsque ad cubiculum, sicut tenentur ire obuiam Episcopo proprio; sed satis est, Suffraganeo aliqui Canonici obuiam procedant vsque ad portam Ecclesiæ, ex eadem Sacra Cong. in Bracharen. 1. Septembris 1607.

14 Ne diuina Officia turbentur debet Episcopus certam horam sui aduentus tempore congruo statuere, & significare ut dicitur in dictis Elboren. & Ofsen. 16. Maij 1601. & Placentina Prouincia Compostellana 4. Iulij 1615.

15 in 1. dub. ubi additur quod si fuerit intimata certa hora Officij, ac dato signo, & non veniente Episcopo inchoari potest Officium. Quando enim per sonum campanæ hora certa Officij inchoandi intimatur, quæ tamen hora consultanda erit, & stabilienda prius cum Episcopo, dato signo diutius ultra signum vltimū datum non est immorandum, sed Canonici post signum datum, etiam non expectato Episcopo, Officium inchoare poterunt, ut habentur ibidem in 5. dub. & in dict. Salamant. 16. Iunij 1605.

16 Sed quando post inchoatum Officium Episcopus ad Ecclesiam descendit, tunc satis erit si quatuor, vel quinque Canonici, vel de Capitulo ei obuiam eant, & maior pars Canoniorum in choro remaneat, ut in d. Placentina in 1. dub. Et nouissimè ead. S. Cong. Rit. in Lunen.

17 Sarzanen. 3. Martij 1633. censuit quod Episcopo venienti ad Ecclesiam, dum in choro à Canonici recitantur Hora Canonica, saltem duo ex Canonici tenentur à choro discedere, & obuiam ire, porrigens aspersorium.

18 Idem si Episcopus venit in eo tempore, quo post decantatum Euangelium concio inchoatur, ut in eadem Placentina in 2. dub. quod si finita concione velit domum redire, non debent Canonici deferere Missam, sed tantum tres, vel quatuor Episcopum vsque ad portam comitentur, & statim redeant, ut in 3. dub. Sed si post finitam Missam velit discedere, nec expectare quod Hora Sexta recitetur, quæ de consuetudine Ecclesiæ immediatè finita Missa cantari solet, Canonici om-

nes saltem vsque ad portam Ecclesiæ comitentur, ut in 4. dub.

In reditu verò finito Officio sufficit, ut 19 Canonici Episcopum suum associant vsque extra portam Ecclesiæ, ut dicitur in Cæremoniali, lib. 1. cap. 1. in fine, & declaratum fuit ab eadem Sacra Rituum Congregatione in Cremen. sub die 28. Septembris 1602. vel vsque ad primum atrium, seu portam domus Episcopi, quando domus contigua est Ecclesiæ, ut declaratum fuit in dictis Salamantin. & Placent. in respon. ad 6. dub. Quæ omnia intelliguntur, ut diximus, quando Episcopus cum cappa venit ad Ecclesiam, ut celebret solemniter, vel ut diuinis Officiis assistat; quando verò priuatè, vel ex alia causa sine cappa Episcopus ad Ecclesiam venire voluerit, non tenentur Canonici nisi ex vrbantate hæc obsequia præstare, ut fuit resolutum in d. Placentina in fine.

Operæpretium duxi decisionem emanatam in sæpè citata Elboren. in integro hic apponere, quæ sic cantat. In controuersia, quæ inter Reuerendissimum Archiepiscopum Elboren. & Capitulum eiusdem Ecclesiæ in Rota pendet super modo excipiendi, & associandi ipsum Archiepiscopum cum ad Ecclesiam accessurus est, quæ ad Congregationem Sacrorum Rituum per Sanctiss. D. N. remissa fuit, Congregatio auditis sæpius ambarum partium procuratoris, & adunatis die 16. Maij 1601. decreuit Archiepiscopum quoties ad Ecclesiam cum cappa Pontificali accessurus est, excipiendum esse à Capitulo ex aliquo cubiculo, seu camera Palatii Archiepiscopalis Ecclesiæ contigui; in associatione autem, & reductione eiusdem cum ex Ecclesiâ discedit, seruanda esse ea, quæ in Cæremoniali Episcoporum nuper edito præscribuntur. Ceterum ne propter Archiepiscopi aduentum dicta Officia turbari contingat, Archiepiscopus certam horam, quæ ad Ecclesiam accedere intendit, congruo tempore Canonici, & Capitulo intimare, & significare debet, litteram verò in Rota pendentem facto verbo cum Sanctitate sua non obstante asserta Capituli consuetudine, extinguendam fore censuit.

Canonici omnes non tenentur associare Episcopum ab eo Altari, in quo Missam planam celebrauit, ad Sedem Episcopalem, si voluerit Missæ Conuentuali assistere, ex eadem Sacra Congregat. Rituum in Tifernanten. 5. Iulij 1603. Nec tenentur nisi ex vrbantate associare Episcopum venientem ad Cameram Capitularem, eadem Sacra Congregatio in Salamantina 16. Iulij 1605. Huiusmodi autem Canonici associantes Prælatum incedentem per Ecclesiam dando benedictionem debent incedere capite detecto, ut censuit Sacra Congregatio Rituum in Lunen. Sarzanen. 3. Martij 1633. ubi etiam fuit decisum Canonici

R cos

cos incedentes in processionibus Palmarum, & Candelarum, quibus Prælatus cum Mitra interuenit, debere in Ecclesia incedere capite detecto, extra verò Ecclesiam cum birreto.

- 21 Palatium Episcopale Portugalen. si non est continuum cum Ecclesia Cathedrali, illi tamen est contiguum, & quando Episcopus ad dictam Ecclesiam pallio consistoriali indutus procedit, illum sic procedentem à dicto Palatio vsque ad prædictam Ecclesiam Decanus, & Capitulum associant; at redeunti hoc facere negligunt nisi vsque ad portam Ecclesiæ solummodo; & licet Ceremoniale contrarium disponat, Capitulum tamen offert in exequutione veterem possessionem in qua reperitur; nam duo antecedentes Episcopi hoc ita fieri permiserunt. Quare primò dubitat nunc modernus Episcopus, *utrum in hoc casu debeat obseruari Ceremoniale, an huiusmodi stylus?* Secundo *utrum ad Orationes pro Asperges in Missa, & in Processionibus debeat tenere Missale ille, quem Ceremoniale, & idem Missale disponunt, an quidam laicus clauiferarius, vulgo Porteiro da massa, quem Capitulum secundum sua statuta, & stylum ad hunc effectum deputat?* Tertiò. *utrum possit Episcopus obligare Capitulum sub censuris, & pænis pecuniariis ad obseruationem Ceremonialis, quòd prædictum Capitulum obseruare recusat sub prætextu quòd reperiatur in contraria possessione, & stylo.*

Sacra Rituum Congregatio de mense Decembris 1630. respondit ad primum, quòd debent Canonici associare Episcopum redeuntem vsque ad aulam, unde deduxerunt eum ad Ecclesiam, ex Ceremon. Episcoporum lib. 1. cap. 15. Aduertendum tamen quòd † non conuenit gestare pallium à palatio in Ecclesiam; quia pallium assumi debet post cantatam Tertiam, in Sacello Ecclesiæ, ubi paratus Episcopus, Ceremon. lib. 2. cap. 8. Ad secundum, quòd † in Ceremon. lib. 2. cap. 31. alternatiue dicitur à ministris, vel à legili, idè loco legis potest tolerari laicus ille clauiferarius, dummodo sit indutus habitu clericali. Ad tertium, quòd Constit. Clementis VII. aperte obligat ad formulas traditas in Ceremoniali Episcoporum, neminemque ait aliter satisfacere posse. Possunt igitur cogi contumaces iuris remediis, & præsertim quia ibidem tollit omnem contrariam consuetudinem.

- 24 Superest nunc ut videamus an Domino Ciuitatis debeantur per Canonicos Ceremoniæ associationis cum ad Ecclesiam Cathedrali accedit? Hoc dubium fuit satis ventilatum in causa ceremoniarum vertente inter D. Ducem Segorbiæ, & Cardonæ ex vna, necnon Canonicos, & Capitulum Ecclesiæ Cathedralis suæ Ciuitatis Segorbicen. parti-

bus ex altera; in qua Ecclesia præsupponitur esse decem Canonicos, & quatuor Dignitates, vltra quatuor alia officia, & complura beneficia, proposito dubio. An prædicto duci debeantur, & quomodo ceremonia associationis, thurificationis, & pacis? & audita utraque parte in verbo, & scriptis informante perpen-sisque omnibus hinc inde deductis, & allegatis, Sacra Rituum Congregatio sub die 16. Februarij 1630. referente Eminentissimo Sabelo decreuit quòd prædicto Duci ad dictam Ecclesiam accedenti obuiam ire debeat vsque ad valuas dictæ Cathedralis, cum habitu Canonicali tertia pars Canoniorum tunc existentium in dicta Ecclesia choro, Sacristia, ac toto ambitu dictæ Cathedralis, dummodo non sint pauciores duobus Canonicis, inter quos sit, & esse debeat semper vna ex Dignitatibus; eundemque Ducem associare ad sedem pro eo præparatam, atque in discesu reassociare ad dictas valuas Ecclesiæ. Et insuper quòd idem Dux priusquam Canonici, & Dignitates thurificentur tribus ictibus per Diaconum in Missa, in Vesperis verò per primum Presbyterum assistentem, seu alias per eundem à quo thurificatur Episcopus, & hoc tam præsentem Episcopo; idemque Duci osculum pacis eodem modo ante Canonicos, & Dignitates per Subdiaconum transmittatur, & ita prædicta Congregatio censuit, & mandauit ab omnibus, quibus præsens tangit negotium, inuicibiliter obseruari.

CAPVT XXXIII.

Canonici an, & quando, & quomodo Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere, & inseruire teneantur?

SUMMARIUM.

- 1 Assistere tenentur Episcopo celebranti Decanus, seu prima Dignitas, & dua alie Dignitates, vel Canonici præter Diaconum, & Subdiaconum ministros.
- 2 Assistere Episcopo debent digniores, & honoratiores.
- 3 Assistencia cum Pluiali Episcopo celebranti faciendâ est à prima Dignitate, seu à primo Canonico in Ordine Presbyterali constituto.
- 4 Dignitas prima, quamuis sit unita, ad assistendum Episcopo sub pænis, & censuris Ecclesiasticis cogi potest.
- 5 Dignitas prima dum in assistencia est apud Episcopum, intelligitur præsens in choro tam in Cathedrali, quam in alia Ecclesia.

6 Assistencia